

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIÒDICH SATIRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARA AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA

10 cèntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 cèntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NUM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre, Espanya, 3 pessetas
Cuba - Puerto Rico, y Extranjer, 5

L' ASSUMPTO DEL DIA

—Y qué 'n diu vostè d' aixó dels pressupostos, mister?
—Que por la sal solamente, tendréis que pagar una barbaridad.

CRÓNICA

Tres fills tingué Noé: Sem, Cham y Xafet, els quals després del diluvi universal varen partirse 'l mon.

Y á semblansa del bíblich patriarca, també va tenir tres fills lo Sr. Ferrer y Vidal, fabricant y economista: Joseph, Joan y Lluís, els quals per no ser menos que 'ls fills de Noé, á la mort de son progenitor, també varen partirse 'l mon de la política práctica, de la política qu' explota vinyas en plena producció.

Sem, el mes gran, va ferse silvelt.

Cham, el mitjà, va declarar-se sagasti.

Xafet, el mes nano, va decidir-se pels polaviejins. Y aixís viuen, sense ferse nosa els uns als altres, en tres hisendes distintas, pero pertanyents totas ellas al real patrimoni, 'ls tres fills del patriarca vilanoví Noé Ferrer y Vidal.

Qu' en Joan ó en Cham, en sa calitat de sagasti, ha de ser de tots els seus germans el mes liberal, no hi ha pas per que posarho en dupte.

Ben clarament ho demostra quan venen eleccions, al presentar la seva candidatura pel districte de Vilanova y Geltrú.

Desde molt avants de l' hora de la suprema tupinada, tot va endoyna en aquella laboriosa vila: las dadivas y las coacions; els bitllets de banch y las amenassas. S' emplean las codiciadas estampetas del Banch d' Espanya pera premiar als bons que podrian deixar de fer bondat, y en quant á las amenassas se fan servir ab los treballadors que guiats pels impulsos de la seva conciencia, podrian rebelarse contra determinadas impositions.

Ab dirlos no me;—S' ha de votar á n' en Cham, y 'l que no 'l voti ja pot buscarse feyna—n' hi ha prou pera fer seguir á aquells intel·ligents com un remat de xays.

Lo qu' en Cham dirá:

—¿Som ó no som capitalistas?

Y ja es sabut que 'l diner tot ho pot: *«l' argent fait tout.»* diu lo proverbí francés. Lo diner ab la seva poderosa influencia sobre 'ls que 'n tenen poch ó molt y 'n volen mes y sobre 'ls pobres proletaris que no tenintne, veuen y senten sa avassalladora dominació, proporciona á n' en Cham los seus triunfos electorals en una població republicana y li permet asseure en los banchs rojos de las Corts donantse fums de pare de la patria y defensor acérrim de la monarquia.

Es rich. Quan va venir al mon ja ho era, y 's considera, per lley d' herencia, al abrich de totas las miserias socials. ¡Ay del que s' atreveixi á perturbar ab sos crits discordants ó ab sas teorías disolvents, la dolsura de las sevas digestions!...

Ell no sab que hi haja qui pateix, ni li importa saberho. Els proletaris que 's queixan de la seva sort, els que extenuantse treballant, diuen que per mes que s' estorsin no logran cubrir las sevas necessitats mes perentorias no tenen rahó. Y está clar: ¿per qué no feyan com ell? ¿per qué en loch de venir al mon en una familia pobre, no procuravan naixer com ell de pare rich, opulent, capitalist? ¿Hi ha res mes senzill que aixó? Lo qu' es á n' en Cham res va costari.

Aixís haurian resolt desde bon principi 'l problema social que ara 'ls atormenta y 'ls trastorna... y 'ls fa gastar tanta saliva en va.

Ves perque se n' ha de parlar tant de aqueix dit-

xés problema—dirá en Cham.—¿Que no ho saben que parlantne s' exposan á que 'ls prenguin per anarquistas?

Cham, el diputat liberal de la familia, va donar dis-apte en lo Congrés, una proba espatmanant de la noblesa dels seus sentiments y de la legitimitat de las sevas conviccions políticas. ¡En Cham es un liberal modelo!

Y va demostrarho negant rodonament lo que contava en Blasco Ibañez, respecte als torments de Montjuich. Segons en Cham, á Montjuich no va passar res de particular.

Y com en Blasco Ibañez no s' enlluernés, sent un ricatxo com ell qui 'l desmentia, sino que pel contrari, encare li piqué els dits, en Cham va dir:—*Consti que l' opinió de Barcelona es oposada á la revisió del procés de Montjuich.*

¿Tenen ó no tenen valor els homes de *valors*?

Y afegí:—Tanta compassió pera las victimas de aquell procés y tan poca pera las victimas del anarquisme!...

Y anantse escalfant per graus, va acabar tirant una bomba del següent calibre:

—*Jo trobo qu' encare es poch tot quant se va fer á Montjuich.*

Prengui acta 'l govern de aquestas paraulas, per si algún dia considera oportú utilizar los serveys de 'n Cham, en calitat d' estira-cordetas, á las ordres dels butxins de Montjuich. Ja veurian llavors ab quina facilitat y ab quina brilló's guanyaria, entre ells, el primer puesto.

Perque es lo qu' ell diu:—Tanta compassió pera las victimas del procés y tan poca pera las victimas del anarquisme!

Y no hi ha mes: quan á un boig ó á un malvat se li ocorri disparar una bomba sobre una mu titut innocent, lo que importa avants que tot es que 'ls que tenen l' encàrrech de administrar justicia se posin á l' altura del mateix crimina!, tornantse tan malvats y tan boigs com ell.

Y vinga agalar gent á tort y á dret, y vinga atormentar á tot votxo vivent, tancant 'l calaix totes las lleys y despertant y alentant los instints de las fieras.—O confessa ó mor'—no hi ha mes sortida.

De tant en tant, ho será esquarterar á alguns dels presos, y guarnir ab los seus trosos com se feya en l' Edat mitja, los sitis més concorreguts de la capital. ¿No es veritat, piados Cham, que no hi hauria anarquista que pogués resistir un espectacle tan esgarriat?

Peró vamos á veure. Supósis que á alguns dels acusats se 'ls hi ocorre denunciarlo á vosté. Será tan inverossímil com vulga que un home de bona posició social s' haja entretingut tirant bombas sobre una multitud indefensa. No obstant, com la majoria de las victimas del atentat del carrer de Cambis pertanyen á las classes pobres, no faltará qui sostingui que s' ha comés una venjansa del atentat del Liceo ahont sols hi petar·n e's richs. Vosté señor Cham, es liceista... vosté aquella nit estava molt excitat... vos é en lo calor de l' indignació va preferir certas paraulas que donan lloch á creure qu' era capés de ferne una de molt grossa.

Ja tenim ab aixó indicis suficientes, quan menos pera concebir certas sospitas. Lo demés que ho aclarí la tortura.

Y ja me 'l tancan al calabosso zero, y comensan á divertir·lo. De primer lo fan trotar, com un matxo batent, un, dos, tres días seguits. Apenas se deté, fuetada!... Vosté diu que té fam, y li donan bacallá

sech per tot aliment. Diu que te sed... y li ensenyan l' aygua; pero sense deixarli tastar.

—¿Vols beure?—li diuen—Donchs no sigas tonto, confésat autor del atentat y no 't faltará res.

Suposém que vosté s' obstina en no accedir á la bárbara exigéncia de s seus butxins: aixó ray, encare queda tot un llarch repertori de recreos: la marca de foch aplicada á las ancas, la canya badada torcentli 'ls testiculs, las cunyas clavadas á las ungüas, lo casco de ferro que á un senzill moviment de maneta apreta 'ls polsos y descarna las genivas...

Y tot aixó realisat al fondo de un negre calabosso, ent e quatre parets groixudas que ofegan l' eco dels seus crits horrendos, de las sevas protestas indignadas, sense amparo, ni ajuda de ningú, entregat per complet á mercé dels seus buxins... ¿Quant s' li juga jon afortunat Cham! que de bonas á primeras, se conta autor del atentat del carrer de Cambis nous y de tots els crims de que vulguin acusarlo?...

Als pochos días de aquesta confessió 'l fusellarém. Y per tot consol, en aquells terribles instants, li

1.er DE JULIOL, RATAS NOVAS

—¿No li sembla, senyor doctor, que lo millor fora donar una bona escombrada á las que quedan... y á las qu' están entrant?

escupirém al rostre la seva mateixa frase:
— ¡Encare es poch lo que 's fa ab aquest melvat!

Y res mes.

Quan en Cham volia donárselas de autor dramàtic, el públich va xiularlo.

Ara se las ha volgudas donar de pare de la patria, y 'l poble catalá l' ha xiulat també.

Si compregués els seus interessos, procuraria viure tranquil y sense ficarse en llibres de caballeria... ¿No té quartos? Qué mes vol!

P. DEL O.

ESTIU

Si avans tot prometia avuy tot dona:
la flor s' ha tornat fruyt, els silenciosos
niets del bosch rebullen d' alegria,
y 'l sol llú satisfet perque tot gosa
de vida plena.

Tot... y nosaltres no: que malgastarem
la curta joventut que may més torna
y aturdits per las penas y 'l bullici
despreciarem el goig ab que 'ns brindava
Naturalesa.

El despreciarem, sí: la primavera,
l' estació del amor y dels grans somnis,
en que tot se fecunda y tot pren vida,
va fondres poch a poch á davant nostre
sens' qu' ho notessem...

¡Pro encare hi som á temps, dona estimada!
si debadas passá la primavera
encar' resta l' istiu, l' estació hermosa,
l' estació de las frescas matinadas
y nits serenas.

Aprofiteu-la donchs: prompte ¡ben prompte!
sortim de la ciutat grisa y estreta
y hensemnos al camp: allí que s' obrin
ardits els nostres ulls, que 'l pit s' aixampli,
que voli l' ánima...

Allí, que nostres brassos apretantse
formin d' abdós un ser, que nostres llabís
se juntin en un bes que sagell siga
al amor que hi portém, un bes qu' engendri
á los fills nostres.

ARTISTAS DE LA TERRA

OCTETO ESPANYOL.

qu' está recurrent l' Europa, propagant nostres cants nacionals.

Y aixís haurém cumplert: aixís al menos
no haurém gosat en vá de l' existencia;
y quan vinga l' hivern, quan ja no brillin
nostres ulls y l' ardenta sanch se glaasi
dintre las venas,

no veurém ab recansa 'ls passats dias,
estarém satisfets de la nostra obra,
mentre 'ls fills que donguerem á la vida
de nons n' engendrarán, aquets á uns altres
y aixís per sempre....

ANGEL MONTANYA.

BOTONS DE MOSTRA

Si encare no han vist els pressupostos, que á modo de pedregada ó de pluja de foch acaban de caure sobre 'l pais, créguinme á mí, no 'ls vulguin veure.

Conténtinse ab tenir la seguretat de que son un' obra detestable, imposible é inaguantable, y no desitjin saber res més. Per dura que tinguin la closca, per ben organiat qu' estigui 'l seu cervell, ¡ay dels que s' atreixin á ficarse en el laberinto de las vuytanta planas que el assumpto dedica la *Gaceta* de Madrid! Al llegir l' última ratlla, ja els juro jo que, una de tres: ó s' haurán quedat de pedra, ó s' haurán tornat rabiosos ó s' haurán pegat un tiro.

Tan tremenda, tan violenta, tan espantosa es la impressió que aquell interminable *¡Diners ó la vida!* produheix al lector.

Jo 'ls he fullejat no més per alt, de correguda, com qui visita una població apestada ó un dipòsit d' explosius, y ja no hi fet res mes de bo.

¿Óm no marejarse en mitj d' aquelles onadas de cents, de mils milions que van y venen desde las platjas del déficit á las rocas de la deuda? ¿Óm no perdre 'l cap entre aquellas sumas fabulosas de capitals que no 's tenen y de tresors que ningú sab d' ahont han de sortir?

Pero si navegar en aquests mars es poch menos que impossible, contemplarlos desde la costa no deixa de ser instructiu y curios. Per xó, ja que no gosí á cridarlos: «¡A dintre y surti lo que surtil», crech que 'ls agradará que 'ls digui: «¿Volen consi-xe 'ls pressupostos sense detriment de la séva salut? .. Aquí van uns quants botons de mostra.»

Una de las partidas del capítul de gastos que més vivament crida l' atenció, es una de 511 mil pessetas destinadas á *Material del Congrés*.

¡Material! ¿En quin material poden gastarse aquests cent dos mil duros? ¿En paper? ¿en tinta? ¿en carmetos?... ¡Com no siga en campanetas, de las quals, en dias de barullo, diu que 'l president ne trenca tantas!...

Lo departament de Guerra es el mes ben cuidat de tots. Per xó, segurament, quan hem de plantar cara á algú fem un paper tan brillant. En cambi 'l de Foment ab quatre quartos queda content y enganyat.

Exemple: l' administració central d' aquest últim ministeri costa únicament al pais 865 mil pessetas. En cambi, l' administració central del ministeri de la Guerra no passa per menos de 3 milions 186 mil pessetas.

No obstant, si 'ls senyors d' aquest departament gastan molt, s' ha de reconeixe que no 's cansan gayre. O sino vejis aquest dato: entre generals y jefes que no tenen destino ni colocació, es á dir: que *no fan res* ¿saben quant cobran? Una friolera, 15 milions y pico de pessetas.

DISCUSSIÓ ANIMADA

Y mentres en lo rengló de Guerra tot va en gran, al capítul que 's denomina *Foment de la instrucció popular* se li senyalan 210 mil pessetas, y encare gracias.

En lo ministeri d' Estat hi ha una partida que m' intriga extraordinariament. Diu aixís, copiada a' peu de la lletra: *Porteria*, 38,900 pessetas. ¿Será que aquest porter gasta cotxe? ¿Será que 'l porter no es un sol, sino tres ó quatre dotzenas y la nació té 'l deber de mantenirlos á n' ells y á las sevas familias? Si no es aixís, no m' explico cóm pot ser que una trista porteria vingui á costarnos prop de vuyt mil durets anuals.

Del d' Estat saltém al de Gracia y Justicia, y preparemnos á riure de valent. Vajin llegint las següents partidas, y dignin si s' ha vist may res mes *just* ni mes *graciós*:

Culto, clero y monjas, 29.860,000 pessetas.

Administració, visita y enfermería dels convents, 8.828,000.

Seminaris, 1.125,612.

Congregacions religiosas, 95,000.

Per un país que temps há que no porta camisa, ¿pot ser mes racional ni mes equitativa aquesta distribució dels seus recursos?

Y encare no s' acaba aquí la cosa. Pera la reparació d' iglesias se senyalan 700 mil pessetas; pera construir un nou temple á Madrit, 100,000; pel lloguer del palau de dos bisbes que pobrets! no tenen casa propia, 4,080 pessetas; al Santuari de Montserrat, que á la quènta ab el negoci de rosaris y medallas encare no guar.ya prou, 14,875 pessetas, y al apóstol Santiago, que no sé en qué se las deu malgastar, se li regalán 12,318 pessetonas.

Un' altra iglesia de la Cort, reb de subvenció onze mil duros; á las Missions de la Terra Santa, se n' hi donan 16 mil; los colegis de misioners de Santiago y Chipiona son obsequiats ab 189 mil pesse-

Mica menos, mica més,
per lo que pot presumirse,
aixís deurá discutirse
lo pressupost al Congrés.

VERBENA DE SANT PERE

—¡Salta, borni!

¡Aixís se comensa!

tas; las Misiones de Marruecos ens ne costan 120 mil, y un Patronat, que no sé que patrocina, pesca á la nació la suma de 133 950 pessetas.

Resultat, que entre Estat y Gracia y Justicia, per que aquestas formiguetas pican per tot, lo capítul d' *Obligacions eclesiásticas* vé á sortir al país per la miseria de 41 mil.ous y pico de pessetas: 41.453,382.

Ab aquestas solas xifras á la vista y tenint presents los inmensos sacrificis qu' en los ingresos del pressupost se demanan al poble, ¿no senten un irresistible desitj de cridar ab tota la forsa dels seus pulmons: Visca la regeneració d' Espanya?

A. MARCH.

¡MOLTAS GRACIAS!

A N' EN J. MATAS

Que sorpresas vam quedar l' altre dia, Sr. Matas, llegint aquells versos seus que LA ESQUELLA publicava. ¡Ay, si vosté ens hagués vist quan pe' ls ulls ens els passavam! ¡Quin tip de riure ens vam fer! ¡Quin espatech de riallas!

Lí agraïm ab tot el cor la seva oferta tant franca y ens sab greu no pogué anar á buscarlo, com demana, per que sápigam que som dugas noyas de sa casa que no podém aná en lloch sense permis de la mama.

De tots modos, suposem que venim ab las pisarras, y vosté empunyant el guix ens espera molt amable per aclarir junts *alló* que 'ls versos de 'n Quimet tancan.

Aitó sí, ja sab vosté que 'l guix d' esseguida 's gasta, la barreta, per lo tant, l' hauria de dur ben llarga per no quedar ma'ament y arribá al fi de la tasca, que seria ben segur entretingudeta y llarga.

Y 's pensa que al cap d' avall ens entendriam? S' enganya; perqué nosaltres sabrem molta gramática parda, lo que 's ab gran facilitat apreném las noyas d' ara, pero en quant á lo demés haurém de serli ben francas: som molt cortas de gambals en qüestió de matemáticas, y deprés de mols fatichs no 'n trauriam l' aigua clara y acabariam llensant els trastos d' aprendre, enlayre, vosté subant anguiós y nosaltres sofocadas de no haver ni un mot comprés de sas explicacions sábias.

Així es que li donem agraïdas moltas gracias, d' nchs vosté ja compendrà que seria molt de playner que gastés en vá el seu guix embrutantnos las pisarras.

Per las duas noyas,

QUIMET.

HOMES-DONAS

Després de lo de Cavite, lo de Santiago de Cuba; després de lo de Santiago de Cuba....

Mirin ara lo qu' está passant.

A Anellóns—aixís ho escriu el *Noticiero*, si bé jo, ab la ma posada sobre 'l cor, juro que no sé

DELICIAS DEL TRANVIA ELÉCTRICH

Un pobre vehí d' un primer pis de la Rambla.

—Crech jo qu' es l' únich
recurs que t'ich:
després no diguin
que no 'ls previnch.

abont se t'oba aquest poble—á Anellóns, segons sembla, hi ha instrucció pública.

Aixó, tractantse d' un poble de la poca importancia que ha de tenir Anellóns, ja es bastant raro; pero, raro y tot, admetémho y seguim la relació del fet.

L' ajuntament de la localitat, complint ab la l'ey, ha format una junta de primera ensenyansa, en la qual hi figuran varias personas de las principals de la població.

Y ara vé la grossa. Entre 'ls nombrats últimament pera constituir la tal junta, s' hi contan don Joseph Sava, don Joseph Sans y don Miquel Aixalá, en concepte de... ¿de qué dirían?

¿De primers contribuyents? ¿De capacitats? ¿De protectors de la ensenyansa?

No senyors: los tres *homes* que acabo de citar han sigut nombrats vocals de la junta local de primera ensenyansa de Anellóns, en concepte *de mares de familia!*

En el món n' hi vist moltes de cosas extranyas.

Una vegada veig veure un bou que tenia tres caps.

Un' altra vegada un peix que tocava l' acordeón ab la gúa y feya l' nilet á la concurrència.

Peró un home *mare de familia*, no l' havia vist mav.

A Bourg-Madame, anys enrera, com una gran curiositat, ensenyavan un gall-gallinot, una donahome que tenia una mica de cada sexo. Hi havia gent que per coneixe aquella mostra dels capritxos de la naturalesa feya guapo guapo deu horas de camí.

¿Qué passarà ara á Anellóns haventn'hi tres?

Si un sol exemplar extraordinari crida l' atenció del modo que Bourg-Madame pot testificar ¿cóm no l' han de cridar tres exemplars reunits en un mateix poble?

¡Tres homes-donas á Anellóns! ¡Tres homes-donas!...

¿Qué fa l' governader civil de la provincia?

¿No l' sorprén aquesta espléndida florida andrógina?

Quan en una localitat s' hi manifesta una epide-

mia, una enfermetat desconeguda ¿l' autoritat civil no ordena una severa investigació de la malura per veure cóm ha sigut, de qué prové y per quins medis pot curarse?

¿Per qué no ho fa ara també? ¿Li sembla que pot mirarse ab indiferencia lo fet insólit de que 'ls homes d' una població vegin tornantse mares?

Pénsisho bé y veji quina providencia pren, perque la cosa en realitat té molta mes gravetat de lo que sembla.

Y si l' senyor governador necessita mes informes, no té mes que demanarlos al *Noticiero Universal*, qu' es lo qui l' altre dijous donava la estupenda noticia.

MATÍAS BONAFÉ.

LLIBRES

EL FALLO DE CASPE por D. CAYETANO SOLER, *Pbro., correspondiente de la Academia de la Historia*. Crech que l' llibre del Reverent Soler caurá com una gallada d' aygua freda sobre la flamarada catalana. Aixís m' ho fá creure l' assumpto que tracta y la forma qu' emplea. Es una obra valenta de critica històrica que vé á destruir una llegenda, forjada després de la segona meytat del present sigle á propòsit del Parlament de Caspe que doná per consequència, com sab tothom, l' entronisament en lo reyalme de Aragó del primer rey de la dinastia castellana. Los poetas y 'ls floralistas han desnaturalizat aquell notable succés que tant cridá l' atenció del món. De injust y alguna cosa pitjor han calificat el fallo dels compromissaris, y de funestissimas las consecuencias que d' ell n' han volgut derivar.

Lo reverent Soler ha tornat per la veritat històrica, en tots sos aspectes, apoyantse en documents de l' época y sentant una serie de racionis apoyats en una lògica que ha de ser bastant difícil sino impossible de rebatre.

Lo famós Jaume l' desdixat, de qui se n' ha volgut fer un héroe, sigué un home débil y sense paraula que s' deixá conduhir al precipici per l' ambició desaperada de la seva mare, Catalunya, en sa inmensa majoria, se feu sorda á las sevas pretensions. Aquella famosa escriptura *La fi del compte de Urgell* es un treball literari, molt posterior á

l'època a que's contrau, y adoleix de patents inexactituds històriques.

Per altra part lo fallo del Parlament signé rebut a Catalunya ab extraordinària alegria, senyal que satisfeya las aspiracions del poble, responent en un tot al seu esperit de justícia.

A altràs causas y no a la desició del Parlament, deu atribuirse la decadència de Catalunya. L'autor d'aquest llibre las senyala ab prou claretat: qui tracti de contravertirlas ja té tela tallada.

En rasúm: lo treball del Reverent Soler resulta altament interessant, y si no dona lloch a polémicas, no será perque l'autor las excusa, al acometre una materia tan vidriosa, com ocasionada a desvanèixer un sens fi de il·lusions del modern chauvinisme catalanista.

NAPOLEÓN III por IMBERT DE SAINT-AMAND—Volúm III—Publicat com los dos anteriors per la casa Montaner y Simón en obsequi als subscriptors a *La Ilustración artística*, no desmereix poch ni molt de aquells, comprenent la historia del según imperi francés desde comensos del any 57 fins a fi de 1859, època brillant y de gran ressonancia, durant la qual tingué efecte la guerra de Italia contra la Austria.

Conté l'volúm un gran caudal de noticias, moltes d'ellas de primera mà, exposadas ab verdadera claretat. Ab ellas reviu lo recort de aquells successos memorables. Il·lustran lo text un bon número de grabats de l'època, reproduhint retratos de personatjes célebres y algunas de las principals escenas del reynat de Napoleón III.

Altres llibres rebuts:

El suelo de la patria.—Memoria leída en el Ateneo científico literario y artístico de Jerez de la Frontera, por su autor J. Ribeiro.

La pau turbada.—Juguet còmic en un acte, original de Joseph Ferrer y Gendre, estrenat en lo teatro de la societat *El Alba* de Reus la nit del primer de Maig de 1898.

Los Joves, drama catalá en tres actes y en prosa, original de Ramón Pomés. De son estreno en lo Circul de *La Granada* de Gracia, ne donarem compte en nostre número anterior.

RATA SABIA.

BACANAL

Aixís va bé, bebém un'altra copa
de xampanya espumós,
que aixó mata las penas de la vida
y 'ns seca'els ulls y el cor.

Que 'm fa que 'm diguin los amichs bohemi
si estich cansat d'un món
que per mi acabarà tan prompte acabin
tos llabís los petons.

Torna ma copa a omplir, ompla la téva
y apura el néctar dols
que 'ns alegre l'esprít y ens dú la ditxa
y 'l benestar al cos.

Quan per terra no més vegis que vidres
y lo ví s'haja fos,
junta los llabís teus ab los meus llabís
y que s'acabi 'l món.

FRANCESC COMAS.

TEATROS

TIVOLI

ACONTEIXEMENT TEATRAL

Don Lucas del Cigaral

Lo dia 28 de maig del any 97 ho diguerem:
•Allá hont menos se pensa... salta un compositor...
...Apuntin un nom a la llista dels qu'están destinats a

ser alguna cosa. ¿Preguntan quin nom? El de Amadeo Vives.

Aixís ens expressavam ab motiu del estreno de *Artus*. Y ara l'públic acaba de confirmar plenament els nostres pressagis, aclamant ab entusiasme al autor de *Don Lucas del Cigaral*.

La coneguda comedia de Rojas: *Entre bobos anda el juego*, posada en condicions musicables per los Srs. Shaw y Luceño ha servit a Amadeo Vives per escriure una comedia lirica deliciosa. Ab un talent extraordinari s'ha ficat y s'ha sapigut mantenir sempre dintre del assumto; ha compost música verament espanyola, ab una facilitat y una vena assombrosas, revelació plena del seu domini del art teatral. Si 'ls motius resultan sempre distingits, frescos y elegants, la instrumentació's distingeix per la seva riquesa y per le seva claretat. ¡Quina afuència de sons y quina esplendides de matissos no te la paleta del jove compositor catalá! Y lo més particular es que tot alló sembla haver brotat espontáneament del seu estre. Las obras més felissas son las que menos costan, ó las que denotan un menor esforç.

Un enfilall de pessas a quina mes notable constitueixen la partitura. Ja l'preludi atrau ab son garbós moviment y ab la prodigalitat de sos dissenys melódichs que's destaca-can y s'entretreixen. Segueix un animat coro de carácter popular. Després del coro un tercet còmic que no's desdenyaria de suscriure 'l mateix Mozart. L'entrada de Don Lucas, dona lloch a una originalíssima escena plena de moviment. La declaració que 'l tenor D. Pedro fa a la dama per encàrrech de D. Lucas es un número de primera que sols necessita ser ben cantat. Y per últim, la escena final ab las cansons qu'entonan lo tenor còmic y 'l baix; ab las coplas manxegas y 'l ball demostren quan endintre ha penetrat lo compositor catalá en la música y la manera de sentir de un poble que dista tant de ser el de la seva naxensa.

Precedeix al acte según un preludi qu'es ell sol una joya. ¡Juguet nocturn més poétich, més penetrant! Lo públic en massa s'alsa del asiento y demana la seva repetició.

Apesar de que sembla que no puga arribarse més enllá, en Vives s'hi llansa, y triunfa de nou en lo *racconto*. ¡Mestre, aquesta sí qu'es pessa grossa!... ¡Vaya una manera de descriure 'l bany de la fonzella, las caricias de l'aygua, l'arribada soptada del toro, la brega afortunada del galán, y l'expressió pura del seu enamorament!

L'efecte teatral del acte creix encare ab un duo de amor, d' accents vibrants, que arrebatará a *g. os public* el dia que se senti cantar conforme mana la llei del Deu de la música; ab una serenata de baritono sumament primorosa y ab lo duo de tenor còmic y baix qu'es una verdadera troballa. Aixís, aixís es com s'escriu la música bufa, ab un art fácil, mogut, aixirit y exempt totalment de xocarreries. ¡Ah!... Quántas cosas no está cridat a fer, qui tan hermosos exemples sab donar a nostres compositors còmichs!

En l'acte tercer sobresurt un coro ben contornejat, verdader esclat de joya y d'alegría popular; un concertant curt y precís, d'un efecte segur, concessió feta al públic sarsuelero; un septimino qu'es un primor d'elegancia y un preludi ab ayre de gavots, que desde l'primer dia va ferse famós.

Tot aixó, y altres pessas que no detallo se troba espargit en la partitura de 'n Vives y tan ben casat ab las situacions de la comedia, que aquesta hi guanya un deu per hu. Qual-sevol vaja a veure *Entre bobos anda el juego*, existint un *Don Lucas del Cigaral*, que ve a ser com una edició de gran luxu de una comedia clássica exhornada ab tota mena de genials ilustracions.

¡Bé pel mestre Vives, que ab una sola producció sab col·locarse al davant de tots els compositors de sarsués las que tant suan pera donar gust al públic y s'agotan y s' repeteixen casi sempre! Ell en cambi, ha fet, com qui diu jugant, una obra primorosa, espontánea, plena de frescura, y de gracia natural, que será sempre una de las millors joyas de nostre teatro lirich.

Apesar de una execució deficient, en la que si algú conseguís salvarse son los Srs. González (D. Lucas del Cigaral) y Gamero (Cabellera) la música de 'n Vives s'impone sempre. Molt hi contribueix la direcció del mestre López, que resulta inmillorable.

Lo decorat y 'ls trajos están bé, afavorint la presentació de alguns quadros de conjunt de molt bon efecte.

Las ovacions de que cada nit ve sent objecte el mestre

PASSEIG PER ESPANYA—CÓRDOBA

NOTA: Aquesta fotografia és una reproducció d'una obra d'art que pertany a la col·lecció de l'Institut d'Estudis i Recerca de l'Institut de Ciències i Humanitats de la Universitat de València.

Font del Pati dels Tarongers.

(Garzón.—Granada.)

Vives están proclamant que *Don Lucas* es l'èxit mes gros que de molt temps ensá havém vist en lo teatro.

LIRICH

Lo drama *Posi6n del senyor Oliver*, es una obra convencional que ap-nas logra interessar per la debilitat de sos elements dramàtics y la escassa realitat dels sentiments y passions dels personatjes.

En ella, no obstant, lográ ferse aplaudir ab justicia, la Sra. Cobeña, que la posá en escena la nit del seu benefici.

En l'entremés *El chiquillo del germans Alvarez* Quinero, trém de nou, á falta de originalitat en l'assumpto, als graciosos es riptors que tan bé saben am-nisar lo diàlech de las sevas obras, ab son inagotable caudal de xistes y bonas ocurrencias.

NOVEDATS

El rey de Lydia de'n G. Merino, es una comedieta de costums aragonesas, basada en una antigua fable, que dona lloch á diverses situaciones cómicas real-ad-as per alguns xistes que l'públich recull rihent.

En la seva execució se distingeix en primer terme la senyora Pino.

CATALUNYA

No trobo millor comparació de *Fan-fan la Tulipa* que la nostra *Marcha de Cádiz*, per lo que respecta al género cómich patrioter á que pertany.

L'op-reta es bastant divertida, ab la fortuna del protagonista en qüestió de donas y ab las cómicas tristezas de Miquel que pugna per interessar á la xicota dels seus pen-saments, sense conseguirlo fins al final.

La música es viva y animada, destacantse unes coplas corejadas al final del acte primer, una cançó de triple en que s'caracterisa la dona de diverses nacions, y un bullició pas doble, en l'acte segon, y un duo cómich de plors y riallas qu'es la pessa culminant del acte t rcer.

L'obra ha sigut ben presentada, distingintse en la seva execució las Sras. Morosini y Tani y ls Srs. Palma y Gravina, que tenen á son càrrech los principals papers.

EN LOS DEMÉS TEATROS

Poca cosa.

Casos y cosas, sarsueleta estrenada al *Jardí espanyol*, no es de aquellas que posin arrels en cap jardí.

Al *Gran-va* continuan representantse las obras de son cartell mes celebradas, y al *Nou Retiro* en Pinedo y la Fernani, van reproduhint las que han alcansat major fortuna dintre del género xich.

NOUS PRESSUPOSTOS

—¿Qu' es aixó? —Aquest infelís está abandonant la terra.
—¡Alto, donchs! Si s vol morir, ha de dñ un sello de guerra.

—Mira, Roseta, hem de fer economias. No engenguis foch.
—¿Cóm escalfaré l menjar?
—Pújal al terrat y deixal al sol.

que aixó pot proporecionarli satisficció y gran honor:

A n' al temple—de Talia deu concorre—ben vestit, procurant del—empresari deixars' veure—cada nit.

S' ha d' aboná á una butaca del darrera de l'orquestra, ó á un palco escénich, d' aquesta manera s' hi fixarán los cómichs. Sentint un xiste ha d' esclafi en gran riallas, ó plorar si es de plorallas l'obra que ls cómichs desfán.

Y á las taulas—cada entreacta no s descuydi—pas d' entrar, boy trayentse—la petaca convidantlos—á fumar.

—¡Bravo!—allergant un cigarro ha d' di al primer galán—m' haven impresionat tant que us feli-ito de co; son un artista admirable ¡quin modo tenu de dir! de no poguer aplaudir de frisona—hauria mort.

Y xixi á totas—las parts bonas las adula—per l'istil, que ver cada un—que li posi, que ls agrali—n' hi haurá nil.

Quan los diaris anuncihin d' un actor lo benefici es precis sé un sacrifici y ferli un regalo hó, ja que aixó vindrá á sell'arne s' amistat gran ab l' artista, que ja l' posará á la llista dels amichs de distinció.

Quan los cómichs—l'aprechin y ja li hajin—demostrat, allavors del—empresari deu basearne—l' amistat.

Li ha de dir sempre qu' es guapo qua s conserva y te talent, que l teatro va en augment d' en—á qu' ell la empresa té; qu' escull obra tan preciosas, que al anar á la taquilla, de tanta gent an perilla

que á n' allí l fassin malvé.

Y quan ja del—empresari legri ferse—ben amich, allavors—ab modestia ha de dirli:—També escrich.—

Agafi vel'as novelas dels diaris de folletí, y en versos da rodolí escenas va amontonant. Ré hi fa sigan llarchs ó coixos: quan aquell cent-pens estigui llest, á portarlo no trigui que prou que li estrinarán.

Y es que saben—que al estreno lo teatro—s' omplirá, y en efecte,—tots los palcos y butacas—deu comprar.

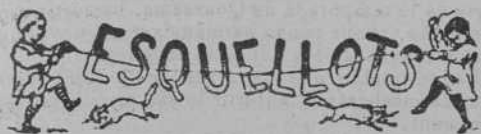
A sos amichs los assientos no s descuydi regalarne, y un bon sopá ha de pagarne també á cómichs y escriptors. Ja se sab que l salvá una obra si es dolenta es cosa cara, pro es barata si s repara que un ja es rich y busca honors. Avans era—l'ignocencia degollada,—pro avuy ¡cá!

LO MODERN DRAMATURG

L' home qu' es de bona casa, fins no havent passat del narro, no escayentli tñ á un carro pot tirá avuy per suter dramàtich, si vol seguirne los consells que vaig á darli.

sois degollan —la botxaca
del que llustre—s vol doná.

L' AVI RIEBA.

Avuy es l' últim dia per una tungada de regidors. Quan cuiguin las doze horas de la nit, cauran las veneras que per espay de quatre anys han portat penjadas al col, com á distíntiu del càrrech.... Deixarán de ser regidors, y tornarán á ser homes com els altres.

¡Adeu consums!... ¡Adeu mataderol!... ¡Adeu brigadas!... ¡Adeu asfíeducto de Moncadal!... ¡Adeu ayguas de Gerrat!... ¡Adeu hospici dels amichs sense co'ocació!...

Cada un d' ells se despedirá de lo que mes estimi.

Y tots junts cantarán á coro:

¡Adeu, adeu té 'ls gegants!

¡Y adeu per sempre las trampas!

En lo lloch de's que se 'n van, n' hi entrarán de nous, que deprés de tot han de ser, si fa no fa, lo mateix que aquells.

Fills de la tupinada y pares del despilfarro.

Ja 'm sembla que sento á la Pubilla, clamant desde 'l llit del dolor abont se troba postrad:

—Doctor Robert: ¿vol fer lo favor de dir-me que hi guanyo jo ab aquest cambi de *cataplasmes*?

Un episodi del estreno de *Muley Omar*, drama moruno de 'n Ferrer y Soler, estrenat á *Novedats* per la Guerrero, quan l' autor no havia pensat encare tirar per pare de la patria.

Es un fet que demostra que 'l diputat per Vilanova s' ha distingit sempre per la exageració de las sevas resolucions.

Y qui ha fet un cistell en lo teatro, es molt natural qu' en lo Congrès fassi un cove.

Donchs es el cas que una de las artistas, á l' hora del ensaig, li va dir:

—¿Cóm es que no 'ns obsequia ab uns quants carametlets?

L' autor del drama ja 'n va tenir prou ab aquella insinuacó, per anarse'n á la confiteria, y manar omplir de caramellos una saca de farina, ab ordre d' enviarlos al teatro.

N' hi havia dos ó tres quintás.

En aquesta forma grosserota va realisar la séva galanteria com vo'guent dir: —No ploraréu per falta de caramellos.

Y en efecte: cap de's artistas va plorar.... Y cóm havian de fer-lo, si sols al veure aquell present, van quedar tots embafats?

Qui plo ava era la saca. Ab l' escalfor dels llums los caramellos van anarse decretint, y traspuavan á través de la tela, que hosti feyan festich.

Un que es va veure á l' hora de la tunció, va dir: —Miren, 'ls finichs que s' han eternit ab l' obra de 'n Ferrer y Soler son els caramellos de ca'n Llibre.

La vigilia de Sant Joan, los vehíns del xanfrá dels carrers de Claris y Lauria varen alsar un monument que representava un dels feits de gran actualitat: los tormentos de Montjuich.

A pesar de que no s' hi veyá allí res que no ho hajan publicat 'os periódichs satírics cent vegadas va presentarse la policia, decomisant aquella p'carresca representació, destinada á ser consumida pel toth, á estil de *falla* valenciana.

Res: hi havia unas botas, y la policia va dir:—Me las calsc.

Hi havia ademés un bacallá sech, y la policia va dir:—Me'l menjo.

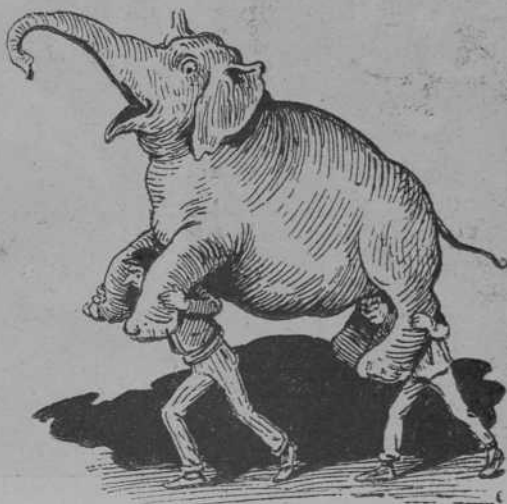
Pero no 's va contentar ab emportarse'n tots aquells tótils.

Junt ab ells va capturar al duenyó de una tenda

LOS ROBOS DEL PARCH

Ara sóls roban gallinas
després tocará al caymán,

y perfeccionant la cosa
hasta l' *Avé* se 'n durán!

de comestibles del mateix xanfrá, acompanyantlo al govern civil.

De allí, va ser conduhit al jutjat de guardia.

Y 'l jutjat de guardia, al últim, va entregarlo al jutje del districte.

Y en totes aquestas diligencias varen transcorre tres días, que 'l pobre detingut va passar á la garjola, en tant s' aclaría qui havia d' entendre en lo coneixement del fet.

¿Els sembla si aixó está conforme?

—Per mi sí—deya un del jutjat.—Perque ab lo que s' acaba de fer ab aquest home, se li proporció

na un magnífich assumpto per la falla de l' any que vé.

Lo jove mestre Ribera, que ab tant brillo va donarse á coneixer dirigint al Liceo alguns dels concerts de la temporada de Quaresma, ha sortit cap á Alemania, ahont pensa permaneixer algú temps, perfeccionant la séva educació artística.

Es inductable que 'ls ayres de la terra de 'u Wagner acabarán d' entortir lo séu privilegiat temperament.

O sino ja m' ho dirán quan regressi y tinga ocasió de tornar á empuñar la batuta.

L' AMOR Á L' ANTIGUA

—Y qué n' ets d' embusterot!
—Y qué n' ets de ressalada!

Lo carrer de Tallers, en las inmediacions del Hospital militar, l' altre día va quedar ocupat per una pila de centinellas que no deixavan passar á ningú.

No semblava sino que l' haguessen posat en estat de siti. Y tot perque del aludit Hospital s' havia escapat un pres.

—¡Atrás paisana!— deya un dels centinellas á una garbosa rassa, que anava en busca d' aygua fresca á la font del carrer de Vall-doncella.

—Miri que 'ls amos van á dinar y volen el ví en fresch.

—Atrás!... — repeta 'l centinella.

Y un transeunt li deya: — Creume, noya, vesten... No fos cas que rebessis, y an quant als teus amos ja 'ls pots dir que per avuy haurán de calent.

—¡Atrás!...— cridava un altre centinella á un vehí, que tranquilament se 'n anava á casa seva.

—¿Y ara?

—¡Atrás, digo!...

—Bueno, home, bueno... Quan el carrer torni á ser del públich, ja tará 'l favor de avisarme.

—¡Atrás!... — exclamava un tercer centinella, á un home que presurós, casi sense tocar de peus á terra, s' empenyava en passar.

L' infelis deya:—Miri que la dona m' va de part y vaig á buscar la llevadora.

Y 'l centinella com si li diguessen Llúcia. Perque la consigna de no deixar passar a ningú era severa y terminant y no admetia excepcions.

—Torneu-vos n' a casa, bon home—va dir un que allí s' trobava. —Y digueuli al fill qu' està per venir al mon, que no s' apressuri, que per las cosas que aquí ha de veure no val la pena.

Y 'l centinella, confirmant aquesta opinió, seguia dihent:

—Atrás!... Atrás!...

La corrida del dia de Sant Joan va donarse a benefici de una institució caritativa protectora de la infancia desvalguda.

Naturalment, a la institució caritativa se li destiná 'l sobrant una vegada cuberts tots els gastos y la part de beneficis reservada a la empresa.

La caritat ben entesa, comensa per un mateix.

Per aixó sens dupte va augmentarse considerablement el preu de l' entrada y las localitats... porque sent benéfica la corrida... mes caritat per tothom.

Pero no s' pensin, la cosa s' ho valta.

La proba es qu' en Bombita va deixarse enganxar pel toro quint... y com deya aquell: «*Esto no se paga con dinero.*»

La ferida es grave.

Y la societat benéfica protectora de la infancia podra estar ben satisfeta, quan reculli las monedas que li deixin, tacadas ab la sanch de un ser humá.

Per medi de la tauromaquia se regenera tot: hasta la caritat.

Tot sovint rebo cartas parlant-me de las aventuras y capritjos del carrilet de Manresa a Berga.

Podrá ser molt petit, pero s' ha de confessar que te cosas molt grans.

Figúrinse que durant aquesta última temporada s' ha anat entretenint tirant espurnas de carbó encés sobre 'ls camps de blat immediats a la linea. Com qu' es tan criatura y no está prou enterat del calendari, anticipava ab aixó de las fogatas, la festa de Sant Joan.

Un camp de blat cremantse no deixa de ser un espectacle molt recreatiu pels passatjers... Casi tant com pels pagesos que veuben convertit en cendra 'l fruyt del seus suors.

A las locomotoras, que caminan a empentas y saltiróns com si patissen de atáxia (efecte de las sevas calaveradas) tot sovint se 'ls trenca alguna cosa: quan no una palanca, una roda; quan no una roda, un tubo. Y allá ahont els ocorre l' accident se quedan tan tranquilas sense avançar un pas.

Es inútil que 'ls passatjers formulin cap reclamació, perque 'l bitllet que se 'ls dona a la sortida

L' AMOR A LA MODERNA

—¡Rical!
—¡Ricol!
—¡Mona!
—¡Monel!
—¡Ziento el alma trazpazada!...

diu: «Desde Manresa a cualquiera estacion de la linea.» Per lo qual el viatge s' acaba allá ahont la locomotora diu que no pot mes.

Encare s' han descuidat de una cosa. En aquells bitllets podrian posarhi una nota del tenor següent:

«Cuando la locomotora se atasque, los señores pasajeros vendrán obligados a tirar de una maroma amarrada al tope delantero, hasta sacarla del mal paso.»

Escoltin; per qué serveixen els burros si no per tirar?

..

Ultimament una de las locomotoras al arribar a Sallent va fer alguna cosa més que pararse en sech. A causa de la rotura de no se quants tubos, va comensar a tirar aygua bullenta per tots cantons, com si tot' ella s' hagués convertit en un broch de regadora.

Sort que 'ls passatjers varen fugir mes que depressa ó sino quedan escaldats tots ells com pollastres, avants de ser plomats.

Sort que com a final molts de aquells infelisoos

COMPOSITORS CATALANS

AMADEU VIVES
Autor de la música de *Don Lucas del Cigarval*.

varen rebre l'ajuda de una tartana de ausili que 'ls va tornar á Mauresa de ahont havían sortit.

¡Vaya uns sueltos mes divertits no 's pert *El Diluvi*, deixant de ocupar-se de aquest molo de carrils recreatius!...

¡Y tant á la mà que ho té, porque 'l Director gerent de la línea de Manresa á Berga y un dels redactors del *Diluvi*, menján al mateix plat, dormen al mateix llit, vesteixen la mateixa roba y 's diuhen el mateix nom.

Entre dos camaradas:

—¡Lo que costa desfer-se de una dona quan t'hi no-sal... ¿Sabs l' Elisa? Estich cansat de oferirli diners porque 'm deixi, y no 'n puch sortir.

—Home, no siguis tonto. No n'hi donguis cap, y estigas segur que 't plantará.

TRENCA-CAPS

XARADA

Una vocal ma primera,
la dos carrer proporcional,
nota musical tercera,
negació es la darrera
y veurán ab poca estona
que 'l Total nom d' home dona.

PEPBT PANXETA.

MUDANSA

Viu al carrer de 'n Total
un senyor que 'm tot dinés,
sempre que va g á cobrarlos
la raspa 'm tot que no hi es.

SISKET D. PAILA.

TRENCA-CLOSCAS

ELADI COL

LA SOLANA

Formar ab aquestas llettras lo títul de una comedia catalana.

FR. GRANOTA.

LOGOGRIFO NUMÉRICH

- 1 2 3 4 5 6—Ex president de la vehina república.
2 4 6 5 4—Nom d' home.
1 2 3 4—Queviure.
1 2 3—Adjetiu.
4 5—Negació.
6—Cousonant.
1 2—Lletra.
2 4 2—Nom de dona.
6 5 3 5—Animal.
1 2 4 5 2—Embarcació lleugera.
1 5 3 5 4 2—Objecte real.

E. RIUS SIRA.

GEROGLIFICH

I I I
a
I I
N O M
e
V I R I
V I O
M I I

J. CASADEVALL MULLERAS.

Antoni López, editor, Rambla del Mítj, 20

A. López Robert, impresor, Asalto, 63.—Barcelona.

ANTONI LÓPEZ, Editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2.

ANUNCI

LOS YENCIDOS

NOVELA ORIGINAL DE

MARTIN LORENZO CORIA

Un tomo en 8.º elegantemente impreso

Ptas. 3

EL CULTIVO DEL TABACO, por J. M. Priego. Un tomo 8.º Ptas. 2

REMOLACHA AZUCARERA. GUIA PRÁCTICA PARA EL CULTIVO, por A. Llorente. 1 t. 8.º » 3'50

Pedro Cesar Dominici

Enrique Gómez Carrillo

J. Martinez Ruiz

**LA TRISTEZA
VOLUPTUOSA**

Un tomo 8.º Ptas. 3.

MARAVILLAS

NOVELA FUNAMBULESCA

Un tomo 8.º Ptas. 2'50.

LA SOCIOLOGIA CRIMINAL

PRÓLOGO DE

F. Pi y Margall

Un tomo 8.º Ptas. 3.

Obra nova de gran utilitat

REMEYS CASULANS

PER **MANEL ROMEU GUIMERA**

LLICENCIAT Y DOCTOR EN MEDICINA Y CIRUJIA

Un tomo 8.º Ptas. 1.

MONTSERRAT A LA VISTA

Elegante album de fotografias de la famosa montaña catalana con un resumen histórico y algunos itinerarios útiles al viajero.

Lo más completo que se ha publicado de

MONTSERRAT

La obra va encuadrada a la inglesa. Ptas. 2.

SINGLOTS POÈTICHS PER D. SERAFI PITARRA

Nova edició de luxe en octau ab profusió de ninots.

		Ptas.				Ptas.	
La Butifarra de la llibertat	original	1 acte.	0'70	Si us plau per força.	original	2 actes	0'50
La Esquilla de la Torratxa	parodia	2 "	0'70	Un mercat de Calaf.	"	2 "	0'50
Lo Cantador	"	2 "	0'50	Un barret de riallas.	"	1 "	0'50
Lo castell dels tres dragons	original	2 "	0'50	La Venjansa de la Tana.	parodia	1 "	0'50
¡Cosa del oncle!	"	1 "	0'50	La Vaquera de la piga rossa	"	2 "	0'50
Ous del dia.	parodia	2 "	0'70	Las Carbassas de Monroig.	original	2 "	0'50
Las píldoras de Holloway..	original	1 "	0'70				

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l'import en llibransas del Giro Mútuo, ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios no remetent ademés 1 ral pel certificat. Als corresponsals de la casa, se'ls otorgan rebaixas.

La falla del carrer de Claris.

(De fotografia.)